

INFORMACJA

z wykonanego zadania na rzecz postępu biologicznego w produkcji zwierzęcej

Tytuł zadania: „ <i>Analiza zmienności cech użytkowych i reprodukcyjnych oraz jakości jaj wylęgowych hodowlanych populacji wybranych rodów gęsi, na przykładzie maksymalnie: 250 sztuk gęsi rypińskich (Ry), 250 sztuk gęsi garbonosych (Ga) i 250 sztuk gęsi pomorskich (Po)</i> ”

Lp. 14 w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa (Dz. U. poz. 1170 z późn. zm.)
--

Okres realizacji: 2016 r.

Przydomowy chów gęsi w gospodarstwach wiejskich ma bardzo długą tradycję. Natomiast już od połowy XVIII wieku zwrócono uwagę także na aspekt ekonomiczny chowu gęsi. Odchowivano ptaki o różnym pochodzeniu filogenetycznym, które zróżnicowanym wyglądem pięknie wpisywały się w wiejski pejzaż. Między innymi zwrócić uwagę należy na następujące odmiany gęsi: garbonose, rypińskie i pomorskie. Ptaki pierwszej wymienionej populacji wywodzą się od gęsi łabędziowej (*Anser cygnoides*). Natomiast dwie kolejne populacje pochodzą od gęsi gęgawy (*Anser anser*). Gęsi tych populacji kształtowały swoją odrębność głównie w XIX wieku, chociaż gęsi garbonose opisano już we wcześniejszym piśmiennictwie. Przypuszcza się, że dotarły one do Polski podczas najazdów mongolskich tj. w XIII wieku. Populacje wspomnianych trzech rodów gęsi są predysponowane szczególnie do chowu ekstensywnego: przydomowego, gospodarstw agroturystycznych czy chowu zgodnego z wymogami rolnictwa ekologicznego.

Gęsi garbonose (Ga)

Przyciągają uwagę charakterystycznym wyrostkiem czołowym usytuowanym między nasadą dzioba a czołem oraz wyraźnie zaznaczonym, zwisającym podgardlem. Dziób i nogi o wyrazistej czerwopomarańczowej lub żółtopomarańczowej barwie. Upierzenie białe, ale często występują osobniki łaciate (o barwie rudobrazowej, szarej).

Gęsi te cechują się bardzo dobrym tempem wzrostu, w 8 tygodniu gęsiory osiągnęły masę ciała 3,78 kg a gęsi 3,19 kg. Natomiast w 12 tygodniu parametr ten wynosił odpowiednio 4,69 kg i 3,97 kg. Jednakże gęsi garbonose nie są zbyt dobrze umięśnione i grubość mięśni piersiowych w 12 tygodniu chowu wynosiła 2,07 cm u gęsiory i 2,10 cm u gęsi, przy

długości grzebienia mostka wynoszącej odpowiednio 15,98 cm i 15,12 cm. Nie zaleca się tych ptaków do prowadzenia tuczu owsianego.

Fot. E. Gornowicz

Fot. 1. Gęsi garbonose (Ga) – charakteryzują się białym lub łaciatym upierzeniem i czerwono-pomarańczowym lub żółto-pomarańczowym dziobem i łapami, ale przede wszystkim wyrostkiem czołowym usytuowanym między nasadą dzioba a czołem oraz wyraźnie zaznaczonym, zwisającym podgardlem

Produkcji nieśna tych ptaków trwała 21 tygodni i w tym okresie zniosły blisko 50 jaj (49,77) o średniej masie 166 g. Przy zestawieniu stadka w proporcji 1 gęsior na 4 gęsi, zapłodnienie było bardzo dobre i wyniosło 94,70% a wskaźnik wylęgowości z jaj nałożonych 72,28 %. Gęsiory cechowały się lepszą przeżywalnością, wynoszącą w okresach wychovu 93,02 % i reprodukcji 98,88 %. Wskaźnik ten dla samic był gorszy odpowiednio o 0,43 p.p. i 4,1 p.p.

Gęsi pomorskie (Po)

Ptaki te charakteryzują się walcowatoowalnym tułowiem, o pełnej piersi i brzuchu, z podbrzuszem zaznaczonym jedną fałdą tłuszczową. Dziób i nogi są dobrze wykształcone oraz silne, w kolorze pomarańczowoczerwonym. Najczęściej są spotykane osobniki białe (o oczach jasnoniebieskich), rzadziej siodłate (o oczach brązowozłocistych).

W 8 tygodniu odchowu masa ciała gęsiorów wyniosła 3,71 i gęsi 3,34 kg, a po kolejnych czterech tygodniach wyniosła odpowiednio 4,49 kg i 3,89 kg. Skrzydła i grzebień mostka są stosunkowo długie. W 12 tygodniu odchowu długość przedramienia wyniosła

18,20 cm u gęsiorków i 17,18 cm u gęsi, w związku z czym skrzydła były dość wysoko osadzone, ale dobrze przylegały do tułowia.

Fot. E. Gornowicz

Fot. 2. Gęsi pomorskie (Po) – cechują się białym upierzeniem i pomarańczowo-czerwonym dziobem i łapami oraz długimi i wysoko osadzonymi skrzydłami

Natomiast długość grzebienia mostka w 12 tygodniu chowu kształtowała się na poziomie 16,93 (samce) i 15,83 cm (samice) przy grubości mięśni piersiowych odpowiednio 2,06 cm i 1,96 cm. Ptaki te bardzo dobrze nadają się do tuczu owsianego. Okres produkcji jaj gęsi Po trwał 20 tyg. i do tego tygodnia produkcji gęsi zniosły 52,80 jaj o średniej masie 173 g i przy zapłodnieniu 87,64 %. Gęsi te cechowały się przeżywalnością w okresie reprodukcji na średnim poziomie 96,74 %.

Gęsi rypińskie (Ry)

Ptaki te określane są jako średniej wielkości i taki jest też ich tułów o zaokrąglonym grzbiecie. Nogi są mocne i szeroko rozstawione o barwie, tak jak i dziób, pomarańczowoczerwonej. Ich upierzenie jest przeważnie białe, ale występują osobniki o pojedynczych szarych piórach i łacie.

W 12 tygodniu odchowu charakteryzowały się najmniejszą różnicą masy ciała między samcami (4,36 kg) a samicami (3,87 kg) oraz zwartą budową tułowia (długość grzebienia mostka 15,60 cm u gęsiorków i 15,26 cm u gęsi). Grubość mięśni piersiowych w 12 tygodniu odchowu wynosząca u samców 2,23 cm a u samic 2,12 cm, świadczy o ich bardzo dobrym uformowaniu. W ciągu 20 tygodni produkcji nieśnej gęsi te zniosły 42,31 jaj o masie 179 g,

cechujących się jednakże wskaźnikiem wylęgowości z jaj nałożonych na średnim poziomie (71,04 %). Przeżywalność gęsi Ry w całym okresie badań zawierała się od 96,67 % do 96,44 %.

Fot. E. Gornowicz

Fot. 3. Gęsi rypińskie (Ry) – charakteryzują się głównie białym opierzeniem, bywają osobniki z pojedynczymi szarymi piórami, pomarańczowo-czerwonym dziobem i łapami oraz szyją niezbyt długą, dobrze umięśnioną

Populacje gęsi rypińskich (Ry), garbonosych (Ga) i pomorskich (Po) charakteryzują się wysokim wskaźnikiem przeżywalności oraz dobrymi przyrostami masy ciała, co szczególnie predysponuje je do chowu ekstensywnego: przydomowego, gospodarstw agroturystycznych czy chowu zgodnego z wymogami rolnictwa ekologicznego.

Fot. Ewa Gornowicz

Fot. 4. Gęsi garbonose (Ga), rypińskie (Ry) i pomorskie (Po) z powodzeniem można utrzymywać w ekstensywnym systemie chowu, w tym w gospodarstwach ekologicznych

Przeprowadzona w 2016 roku analiza zmienności cech użytkowych, reprodukcyjnych i jakości jaj wylęgowych hodowlanych populacji gęsi rypińskich (Ry), garbonosych (Ga) i pomorskich (Po) utrzymywanych *in situ* w Stacji Zasobów Genetycznych Drobiu Wodnego w Dworzyskach (IZ PIB ZD Kołuda Wielka) wykazała, że wartości badanych parametrów kształtują się na dobrym, nieznacznie zróżnicowanym poziomie. Wskazuje to na prawidłowy przebieg prac hodowlanych.

Uzyskane wyniki oraz przesłanki piśmiennictwa wskazują, że badania należy kontynuować w następnych latach. Monitoring cech użytkowości w okresie wychowu, reprodukcji oraz ocena jakości jaj w kolejnych pokoleniach gęsi Ry, Ga i Po umożliwiłyby ocenę poziomu trwałości (dziedziczenie) niektórych cech charakterystycznych dla omawianych ras gęsi, co z kolei pozwoliłoby określić efektywność stosowanych programów hodowlanych w tych małych populacjach.